

14. HAFTA

1. MANZUM YAZILAR:

ŞİİR:

Duygu, hayal ve düşüncelerin bir düzene bağlı olarak, çekici bir dil ve ahenkli mısralar içinde aktarılmasıdır.

Edebiyat türlerinin en eskisi şiidir. Bugüne kadar şiirin birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamalar çağdan çağa, kişiden kişiye değişmiş; kesin bir tanıma ulaşmamıştır. Şiir türü öznel nitelikleri ağır basan bir türdür. Şiiri düz yazıdan ayıran ölçü, mısra, ahenk gibi unsurlar vardır.

Mısra (Dize): Ölçülü ve anlamlı, bir satırlık nazım birimidir.

Nazım Birimi: Şiiri oluşturan mısra kümelerine nazım birimi denir. Dörtlük, bend, beyit...

Beyit (İkilik) : Aynı ölçüde olan ve anlamca bir bütünlük oluşturan ve iki dizeden oluşan nazım birimidir.

Ölçü (Vezin): Şiirde dizelerin hece sayısına veya hecelerinin ses değerine göre bir uyum içinde olmasıdır.

Hece Ölçüsü : Şiirde dizeleri oluşturan sözcüklerin hece sayılarının eşitliğine dayanan ölçüdür. Hece ölçüsüyle yazılmış dizeler okunurken belli yerlerde durulur. Durulan bu yerlere "**durak**" denir. Durak sözcüğün sonunda yer alır.

Aruz Ölçüsü : Dizelerdeki hecelerinin uzunluk ve kısalığına göre, açık ya da kapalı oluşuna göre düzenlenmesidir. Kısa heceler nokta (.) uzun heceler çizgi (-) ile gösterilir.

Serbest Ölçü: Bu ölçüde hecelerinin sayısı ya da uzunluğu kısalığı dikkate alınmaz.

Konularına Göre Şiir Türleri

1. Lirik Şiir:

Duygu ve düşüncelerin coşkulu bir dille anlatan şiire lirik şiir denir. Eski Yunan edebiyatında şairler şiirlerini Lyra (lir) denilen bir sazla söyledikleri için bu tür şiirlere lirik denilmiştir. Lirik şiir, dünya edebiyatında en çok işlenen ve sevilen şiir türüdür. Lirik şiirler insan yüreğine seslenen, okunduğunda insanı duygulandıran, coşkulandıran şiirlerdir.

Örnek:

Ne zaman sen düşünsem
Bir ceylan su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm
Her akşam seninle
Yeşil bir zeytin tanesi
Bir parça mavi deniz
Alır beni

Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyorum
Daha bir seviyorum dağları (İlhan Berk)

2. Pastoral Şiir:

Çoban ve kır yaşamını, doğa güzelliklerini anlatan şiirlere pastoral şiir denir. Pastoral şiirlerin her türlü süsten, yapmacıktan, gösteriş ve söz oyunlarından uzak bir yapısı vardır. Bunlara bukolik şiir (çoban şiiri) de denir.

Örnek:

Gümüş bir dumanla kaplandı her yer
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı
Sürüler, çeşmeler, sarı çiçekler
Beyaz kar, yeşil çam, yayla dumanı (Ömer Bedrettin Uşaklı)

3. Epik Şiir:

Epik sözcüğü, **Yunancada destan** anlamındaki epope den gelmektedir. Yazının bulunuşundan önceki dönemlerde ulusların hayatında derin izler bırakan tarihsel olayları dile getiren destanlar epik şiir sayılır. Epik şiirlerde yiğitlik, kahramanlık, savaş, temaları işlenir. Her epope (**destan**) ya da epik şiirlerde tarihsel bir gerçek vardır. Epik şiir bu gerçekten kaynaklanır. Epik şiirlerin çoğu, okuyucuyu coşkullandırdığı için lirik özellikler de taşır.

Örnek:

Durduk, süngü takmış kâfir ayakta
Bizde süngü yok
Bir hayret kızılığın akardı üstümüzden
Dehşetten daha çok
Durduk, süngü düşmanın pırıl pırıl,
Önümüze çıktı bir gündüz, bir gece
Korku değil haşa
Bir büyük düşünce (F. Hüsnü Dağlarca)

4. Didaktik Şiir:

Belli bir düşünceyi aşlamak ya da belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, ahlaki bir ders çıkarmak amacıyla öğretici nitelikte yazılan, duygu yönü zayıf şiir türüdür. Eski çağlarda ozanların eğitici öğretici bir kişi olduğu kabul ediliyordu. **Eski Yunan edebiyatında** Hesiodos bu türün ilk örneklerini vermiştir. **Türk edebiyatında** "ta'limî" **terimi** de aynı anlamda kullanılmıştır. Manzum hikâyeler ve **fabllar** da bu gruba girer.

Örnek:

Şunlar ki çoktur malları
Gör nice oldu halleri
Sonucu bir gömlek imiş
Anında yoktur yenleri (Yunus Emre)

5. Satirik Şiir:

Eleştirici bir anlatımı olan şiirlerdir. Bir kişi, olay, durum, iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştirilir. Bunlarda didaktik özellikler de görüldüğünden, didaktik şiir içinde de incelenebilir. Ancak açık bir eleştiri olduğundan ayrı bir sınıfa alınması daha doğru olur. Bu tür şiirlere Divan edebiyatında hiciv, **Halk edebiyatında taşlama**, yeni edebiyatımızda ise yergi verilir.

Örnek:

Benim bu gidişe aklım ermiyor
Fukara halini kimse sormuyor
Padişah sikkesi selam vermiyor
Kefensiz kalacak ölümüz bizim...

2. Dramatik Şiir:

Acıklı ve üzüntü verici olayları konu edinen şiirlerdir. Dramatik şiir manzum olarak yazılan tiyatrolarda söz konusudur. İnsanın gözünün önünde acıklı, korkunç bir olay adeta canlandırılır. Dramatik şiir tiyatrodaki trajedi ve komedi olmak üzere ikiye ayrılır. Daha sonra dramın eklenmesiyle üç türe çıkmıştır.

- Trajedi:** Hayatın acıklı yönlerini sahneye koymak ahlak ve erdem örneği vermek için yazılan manzum tiyatro eserlerine denir.
- Komedi:** Güldürme amacını güden güldürmek ve düşündürmek amacıyla hayatın gülünç yönlerini konu edinen tiyatro eserleridir.
- Dram:** Hayatı acıklı ve gülünç yönleriyle olduğu gibi yansıtmak için yazılan tiyatro eserleridir.

Örnek:

Salâ verilirken kalktık kahveden
Kızın babası yanımızda boyu uzun
Zayıf ağzı mırıltılar.
Ona köylü iki Sunay bir tezkereci er
Sıralandık ahşap mescidin avlusunda
Aldık cenazeyi sarsmadan iğreti
Ve hafif gözlerimiz yerde
Kayıp bir tayın izini süreriz sanki... (Melih Cevdet Anday)

ÇALIŞMA SORULARI:

1. Aşağıdakilerden hangisi şiir türüne girmez?

- A) Lirik Şiir B) Didaktik Şiir **C) Fabl** D) Satirik Şiir E) Pastoral Şiir

2. “Tabiat güzelliklerini oban ve kır hayatını işleyen Şiirlere..... denir”

Yukardaki tanımda boş bırakılan yere hangi Şiir türü uygundur?

A) Lirik   **B) Pastoral**   C) Dramatik   D) Satirik   E) Didaktik

3. Gümüş bir dumanla kaplandı her yer

Yer ve gök bu akşam yayla dumanı

Sürüler, eřmeler, sarı iekler

Beyaz kar, yeşil am, yayla dumanı (Ömer Bedrettin Uşaklı)

Yukarıda verilmiş dörtlük hangi Şiir türünde yazılmıştır?

A) Dramatik   B) Satirik   C) Didaktik   **D) Pastoral**   E) Lirik